

LUNDS
UNIVERSITET

Förhållanden till tid och rum
En undersökning av politisk konst i Malmö Folkets Park
Dennis Berkhuizen

Avdelningen för konsthistoria och visuella studier
Institutionen för kulturvetenskaper
Lunds universitet
KOVK03:3, 15 p. Kandidatkurs ht 2020
Handledare: Ludwig Qvarnström

Abstract

Relations to time and space - a study of political art in the People's Park of Malmö

This thesis discusses the historical, political and social relations between an urban park and two types of artworks. The urban park, located in the city of Malmö, is named Folkets Park which is inspired by the Belgian “Maison du people” or in English, People's Park. Folkets Park have historic ties to the Social Democratic movement however it is at present owned by the municipality of Malmö. The art in focus is located in the park and consists of five busts depicting historic leaders of the Swedish Social Democratic Party as well as a wooden fence which is an official spot for graffiti art.

The purpose and use of the Folkets Park as a meeting point for political groups and a place for entertainment affects how these artworks are perceived. The artwork themselves have as well as the park assimilating and dividing effects on the space which makes up the relation between park and art. Both the busts and a selection of the political murals on the wooden fence is analysed in regard to space and time. This analysis is based upon the Marxist theories of Henri Lefebvre whose theories focuses mainly on society's production of and the availability of space. The method used is a contextual analysis based on the theories and methodology of Anne D'Alleva which clearly makes the relations between space and artwork apparent.

The analysis and discussion of the relations concludes the artworks ability to assimilate and divide. The art embodies the political symbolism that Folkets Park still inherits and being placed in an urban park keeps the art relevant.

Keywords: People's Park, public art, ideological art, relations between art and space, graffiti art, social democratic movement, contextual art.

Innehållsförteckning

Inledning

1.1 Uppsatsens bakgrund	1
1.2 Syfte & frågeställning	1
1.3 Forskningsöversikt	2
1.4 Avgränsning	3
1.5 Teori	4
1.5.1 Abstrakta rum och vem de är till för	4
1.5.2 Konst i folkparker.....	5
1.6 Metod.....	6
1.6.1 Kontextuell analys som metod.....	7

Historien bakom Folkets Park, Bysterna och Graffitiplanket

2.1 Folkets Parks historia.....	9
2.2 I politikernas avbild.....	11
2.2.1 Axel Danielsson.....	11
2.2.2 Hjalmar Branting	12
2.2.3 Per Albin Hansson.....	12
2.2.4 Gustav Möller.....	13
2.2.5 Olof Palme.....	14
2.3 Graffitiplankets Historia.....	15

Verkens och platsens kontextuella betydelse

3.1 Folkets parks betydelse för arbetarrörelsen.....	16
3.2 Skulpturbysternas ideologiska grund och betydelse.....	17
3.3 Graffitiplankets unika ideologi.....	20
3.4 Kontextuell analys.....	23

Avslutande diskussion

4.1 Förhållandet till tid och plats.....	26
4.2 Förhållandet till Folkets Park och den Kontextuella analysen.....	27
4.3 Avslutande reflektioner och förslag till vidare studier.....	28

Referenser

5.1 Otryckta källor.....	30
5.2 Tryckta källor.....	32
5.3 Bildförteckning.....	32

Inledning

1.1 Bakgrund

I detta arbete har jag valt att skriva om den politiska konsten i Malmös Folkets Park. Denna folkpark har en säregen och intressant historia. Folkets Park är idag på många sett en helt ny plats i jämförelse med parken under första halvan av 1900-talet. Folkparker har sitt ursprung i arbetarrörelsen och eftersom Malmö Stad sedan 1991 är ägare av parken blev därmed folkparken kommunal.¹ Versionen av Folkets Park i Malmö som vi känner till idag med allt som ingår är en plats som troligtvis erbjuder något för alla. Parkens besökare har idag möjligheten att exempelvis dansa eller gå på skivmessa i Moriska Paviljongen vars spiror sträcker sig över trädtopparna.² Möjligtvis besöker de parken för att äta och spela bordsfotboll på Far i Hatten, parkens alldeles egna restaurang.³ Eller kanske är besökarna i parken för att spela boule och låta barnen leka i parkens lekrområden.⁴ Säkerligen finns det något för alla i parken, personligen är mitt favoritnöje livejazz med dansk hantverksöl utanför Moriska Paviljongen en varm sommarkväll.⁵ Utbudet av nöjen har förändrats under åren och även så det konstnärliga utbudet i parken. Folkets Park erbjuder parkens besökare en samling av moderna installationer som gör ett besök i parken till en kulturell upplevelse.⁶ Viss konst i parken har, vid sidan av ett konstnärligt uttryck, även ett politiskt budskap.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur platsen Folkets Park förstärker parkkonsten med politiska budskap som befinner sig i folkparken. Med konst med politiska budskap menar jag konst som på ett tydligt sätt förmedlar en eller kan associeras med en viss ideologi eller politik. Var ett offentligt konstverk är placerat i staden är en viktig faktor för hur konsten tolkas. En del av konsten i Folkets Park är politisk och budskapet som förmedlas kan mycket väl påverkas av att verket befinner sig i en park och var i folkparken konsten befinner

¹ Malmö Stad, "Folkets Park", *Malmö Folkets Park*, [Hemsida], 2020, Platser och Byggnader, <https://malmo.se/Uppleva-och-gora/Arkitektur-och-kulturarv/Kulturarv-Malmo/Platser-och-byggnader/Folkets-Park.html>, hämtad 2 november 2020

² Moriska Paviljongen, "Malmö internationella skivmessa 5år!", *Moriska Paviljongen* [Hemsida], 2018, Program, <<https://moriskapaviljongen.se/program/malmo-internationella-skivmessa-2-2/>>, hämtad 2 november 2020.

³ S. Haraldsson, *Malmö Folkets Park*, Bokförlaget Arena, Lund, 2017, p. 57.

⁴ Haraldsson, op. cit., p. 71.

⁵ J. Gillberg, "Mikkeller satsar på ny parksommar i Malmö", *Sydsvenska Dagbladet*, Dygnet runt <<https://www.sydsvenskan.se/2020-05-25/mikkeller-satsar-pa-ny-parksommar-i-malmo>>, hämtad 2 november 2020

⁶ Haraldsson, op. cit., p. 43.

sig. Målsättningen är att reda ut hur Folkets Park med dess egenskaper som en park och plats med politisk historia påverkar och förstärker den politiska konstens budskap. I sammanhanget är det väsentligt att parken gått från att vara en exklusiv plats för arbetarklassen men efter hand förvandlats till en plats som välkomnar alla besökare.⁷ Folkparken har därför förändrats ideologiskt sett vilket troligtvis fått konsekvenser för den äldre konsten i parken. Praktiskt sett är Folkets Park inte längre en traditionsenlig folkpark men många traditioner har överlevt sedan tiden då platsen var en folkpark för arbetarklassen, vilket talar för att den fortfarande är en plats för politik och folkkamp.⁸ Konst är inte sällan politisk och detta är extra tydligt för konst som är placerad på en plats som redan har en politisk kontext. Trots de förändringar som skett i Folkets Park finns många ideologiska spår kvar att undersöka, speciellt när det kommer till konsten. Ett tydligt exempel är graffitiplanket som sträcker sig runt krönet av Norra Parkgatan, samt skulpturbysterna som hyllar några av socialdemokratins historiska ledare. Både bysterna och graffitiplanket är produkter av olika tider och som förmedlar budskap på olika sätt. Jag anser att de har en gemensam nämnare genom deras koppling till Folkets Park och politiska budskap.

Mina frågeställningar är därför följande:

- Hur förhåller sig bysterna och graffitiplanket till Folkets Park?
- Vilken relation har bysterna och graffitiplanket till tid?

Begreppet *tid* betyder i detta fall hur verken har uppfattats under historiens gång, i samtiden och hur konsten möjligtvis uppfattas i framtiden. Hur ett verk förhåller sig till tid och *rum(met)* blir tillsammans en sorts förklaring för verkets kontext.

1.3 Forskningsöversikt

Jag kommer att använda mig av Sverker Haraldssons bok *Malmö Folkets Park* som det huvudsakliga stödet när jag skriver om parkens historia. Haraldssons bok är utgiven 2017 och skrevs i samband med 125-årsjubileumet av parken. Boken täcker parkens historia från att den invigdes till idag. Boken markerar specifika händelser såsom byggnaders uppförande

⁷ Malmö Stad, "Folkets Park", *Folkets Park*, [Hemsida], 2020, Platser och Byggnader, <https://malmo.se/Uppleva-och-gora/Arkitektur-och-kulturarv/Kulturarv-Malmo/Platser-och-byggnader/Folkets-Park.html>, hämtad 3 november 2020

⁸ Allt åt Alla, "Stadskamp i Malmö", *Allt åt Alla*, [Hemsida], 2020, <https://alltatalla.se/stadskamp-i-malmo/>, hämtad 3 november 2020

eller kulturella fenomen som ägt rum i parken.⁹ Ytterligare en författare som skrivit om Folkets Park i Malmö samt andra folkparker i Sverige är Stefan Andersson. Andersson har skrivit en bok med titeln *Det Organiserade Folknöjet* som inleds med Folkets Park i Malmö och nämner ofta parken som exempel. Hans syfte är att undersöka de ideologiska grunderna i folkparkerna medan Haraldsson tar vidare upp de sociala premisser som ledde till folkparkernas skapelse. Andersson tar även upp hur parkerna användes av arbetarrörelsen och information om vilket pris exempelvis inträde och nöjen hade. Dessutom skriver Andersson om Folkets hus och om särskilda traditioner som överlevt från tiden då Folkets Park i Malmö fortfarande var ägd av den socialdemokratiska föreningen.¹⁰ Lokal dagspress såsom *Sydsvenska Dagbladet* har skrivit en hel del om parken, dess historia och om samtliga evenemang som ägt rum i parken. En annan plats som har en stark anknytning till Folkets Park är Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek vilket skulle vara ett komplement till det bildmaterial som redans finns i Haraldssons *Malmö Folkets Park*. På grund av den pågående coronapandemin som råder under skrivandet av den här uppsatsen har det dock inte varit möjligt att ta del av materialet i Arbetarrörelsens arkiv. Istället har bilder från digitala arkiv och källor använts.

1.4 Avgränsning

I uppsatsen analyseras konst i Folkets Park som har en koppling till arbetarrörelsen eller konst som har ett politiskt budskap. Verken som analyseras har en ideologisk grund, vilket betyder att de har ett politiskt ursprung och fortfarande kan ses ha ett politiskt syfte idag. Jag har valt att lägga mitt fokus på skulpturbysterna som finns i folkparken och graffitiplanket som finns vid Norra Parkgatan. Bysterna föreställer fem ledare av den svenska socialdemokratin, varav några av dem har en direkt koppling till Folkets Park i Malmö.¹¹ Bysternas politiska syfte i samtiden är diskutabelt och något jag kommer belysa under uppsatsens gång. Graffitiplanket visar upp ett mer modernt konstnärligt uttryck och är även ett medium för människor att uttrycka sig politiskt.¹² Anledningen till att dessa verk är i fokus i min studie är eftersom det kan bli en intressant diskussion kring hur den politiska konsten i Folkets Park har utvecklats under åren. I folkparken finns annan konst i form av skulpturer

⁹ S. Haraldsson, *Malmö Folkets Park*, Bokförlaget Arena, Lund, 2017

¹⁰ S. Andersson, *Det Organiserade Folknöjet*, Grahns Boktryckeri, Lund, 1987

¹¹ Haraldsson, op. cit., p. 35.

¹² Haraldsson, op. cit., p. 37

och installationer men de har inte ett lika tydligt politiskt syfte som bysterna och graffitiplanket.

1.5 Teori

För att förstå hur konst och plats förhåller sig till varandra används två teorier för att kunna analysera förhållandet. Två teoretiker som är relevanta för den här studien är Henri Lefebvre och Anne D'Alleva. Lefebvre har skrivit flera verk om kontextuell arkitektur samt hur platser påverkas av samhällets ideologi och ekonomi.¹³ I relation till Lefebvre skriver D'Alleva mer allmänt om marxism men tar upp metoder för att analysera konstverk med marxistisk teori.¹⁴ D'Allevas mer allmängiltiga teorier kommer att användas för att lättare förstå Lefebvres mer komplexa teorier om rum i staden. Anledningen till varför en analys gjord med marxistisk teori är relevant är eftersom det handlar om en plats som har en historia starkt kopplad till arbetarrörelsen. Lefebvre diskuterar på vilket sätt stadens sociala och abstrakta rum har betydelse för stadens medborgare. Med både Lefebvres och D'Allevas teorier är det möjligt att se kopplingen mellan folkpark och konst jämt mot samhällsstrukturer. Lefebvres teorier samspelar bra med diskussionen kring folkparker och arbetarrörelsen då han diskuterar hur platser i staden blir otillgängliga för vissa av stadens medborgare.

1.5.1 Abstrakta rum och vem de är till för

I boken *The Production of Space* diskuterar Lefebvre premisser för hur produktionen av rum såsom en slags vara går till i ett modernt samhälle:

So far as the concept of production is concerned, it does not become fully concrete or take on a true content until replies have been given to the questions that it makes possible: "Who produces?", "What?", "How?", "Why and for whom?".¹⁵

Dessa frågor blir betydelsefulla i Lefebvres diskussion om hur rum uppstår i ett samhälle med en kapitalistisk ideologi. Lefebvre menar att i ett kapitalistiskt samhälle är det gynnsamt att producera så kallade abstrakta rum. Dessa abstrakta rum kan ses som varor likt alla andra varor som produceras i en marknadsekonomi. Vidare är abstrakta rum bevis för goda produktionsförhållanden och att det finns gott om material som är förutsättningen för

¹³ H. Lefebvre, *The production of space*, Basil Blackwell, Oxford, 1991

¹⁴ D'Alleva, Anne, *Methods & Theories of Art History*, Laurence King, London, 2005

¹⁵ Lefebvre, op. cit., p. 69.

produktionen av varor. Den dominerande klassen använder sig av dessa abstrakta rum för att styra samhället. Precis som massiva monument konstant påminner invånarna om vart makten i samhället ligger fungerar abstrakta rum likadant. De abstrakta rummen sätter upp spatiala regler som påverkar hur människor rör sig i rummen och vilka människor som är där. Detta kan ske genom att stadsytan täcks och fylls med torg, monument, byggnader, esplanader och shoppinggator.¹⁶ Fenomenet är direkt kopplat till hur den dominerande klassen styr vad som produceras och genom att exempelvis producera eller renovera ett område i staden bestämmer även producenten vilka som ska få bo där. Begränsning sker inte minst genom prissättningen, beroende på hur dyra bostäderna är påverkar det vem som har tillgång till dem. Detta fenomen kallas för homogenisering och Lefebvre liknar detta med en dominans av stadens rum som sker av marknadens villkor.¹⁷ När stadens rum blir möjliga att köpa blir de också möjliga att dominera av de som har kapitalet att köpa dem och polis och militär stöttar de som har äganderätten

Lefebvre likställer genom teorierna produktionen av platser och stadsrum med varor och går senare vidare in på balansen eller snarare obalansen i produktion och konsumtion.¹⁸ I en marknadsekonomi ska även arbetarna konsumera för att ekonomin ska hållas igång. Men det är inte de som producerar varorna som har störst möjlighet att konsumera dem. Stadens rum blir därför även bevis på goda produktionsförhållanden och kan utan eftertanke produceras i överskott. De abstrakta rummen värderas även utifrån deras bytesvärde och inte deras bruksvärde. Lefebvre använder begreppen *appropriering* och *dominans* i *The Production of Space* för att förklara fenomenet ytterligare.¹⁹ De abstrakta rummen används av den dominerande klassen för att styra. När rummen främst skapas för deras bytesvärde homogeniseras staden då det är specifika sorters rum som är värdefulla och dessa blir exklusiva för vissa delar av samhället.²⁰ Ett exempel är butiker, caféer och nöjen som blir exklusiva för de som har råd. För varför gå på café om man inte har råd med kaffe, varför gå på en shoppinggata när man ändå inte kan köpa något i butikerna eller varför befinna sig i en nöjespark när man inte har råd att åka attraktionerna? Utöver ekonomiska hinder menar även Lefebvre att statliga styrkor som polis och militär är krafter som kan hindra medborgare som

¹⁶ Lefebvre, op. cit., p. 49.

¹⁷ Lefebvre, op. cit., p. 287.

¹⁸ Lefebvre, op. cit., p. 26.

¹⁹ Lefebvre, op. cit., p. 38.

²⁰ Lefebvre, op. cit., p. 287.

de anser inte hör hemma att röra sig på specifika platser.²¹ Rumslig appropriering är motreaktion på denna dominans. När ett rum approprieras tas det över och användningssyftet förändras.²² Exempelvis kan en folkpark ses som ett rum med oerhört stort värde då parken främst har producerats för brukets skull och inte bytesvärdet.

1.5.2 Konst i folkparker

Folkparker har under historien varit en plats för arbetarklassen att under egna förutsättningar kunna konsumera exempelvis kultur.²³ Platsen skapades inte för dess bytesvärde utan som en plats där möten, nöjen och kultur kunde anordnas utan att stat eller överklass intervenerar. I en folkpark kan därför vissa sorters konstverk finnas och brukas som inte hade kunnat finnas i övriga delar av staden. En aspekt är att nöjen kunde anordnas till ett rimligt pris.²⁴ D'Alleva driver frågan om hur konst produceras och värdesätts med ett marxistiskt perspektiv. Frågan är om konsten skapade för folkparker är fri från bytesvärde och det kulturella värde som en dominerande klass kan sätta. Svaret på denna fråga är kopplat till hur samhällets struktur präglar konsten som finns i den offentliga miljön. Frågan är också om konsten i Folkets Parks symboliska värde är direkt kopplat till att den befinner sig i parken. Kan konstens placering i Folkets Park vara en faktor för hur det värderas av samhället, samt kan konstens politiska budskap förstärkas av dess placering i parken? D'Alleva skriver om den dominerande klassen och underlydande klassen i samhället och hur konst skapas ur relationen mellan dem båda.²⁵ Den dominerande klassen eller borgarklassen bestämmer vilken sorts konst som är dyr och eftertraktad samt vad som har ett kulturellt värde. D'Alleva menar även att konsten används som ett verktyg av den dominerande klassen för att vidmakthålla relationen mellan de båda klasserna. Dock kan även den underlydande klassen använda sig av konsten för att underminera den dominerande klassen.²⁶

1.6 Metod

Det första steget för strukturerad analys är att tolka skulpturbysternas och graffitiplankets utseende och material. Båda beror på normer och konstnärliga möjligheter vid verkens skapelse. Verken kan därför betecknas som produkter av dess respektive kronologiska och

²¹ Lefebvre, op. cit., p. 277.

²² Lefebvre, op. cit., p. 147.

²³ Andersson, op. cit., p. 16.

²⁴ Andersson, op. cit., p. 81.

²⁵ D'Alleva, op. cit., p. 49.

²⁶ D'Alleva, op. cit., p. 51.

ideologiska rum. Skulpturernas rum kan förklaras som tid, fysisk miljö, normer och politiskt klimat. Rummen som bysterna befinner sig i är föränderliga med tiden vilket skiljer sig från bysterna där utseendet är till viss grad bestämt och ständigt. Graffitiplankets kronologiska rum kan tolkas och förklaras som något mer tidskänsligt då motiven på träplanket ständigt ändrar skepnad. Det går därför att analysera verken utifrån vilken tid de befinner sig i för tillfället och utifrån ett historiskt perspektiv. Ytterligare påverkar det dåvarande och nuvarande politiska klimatet hur verken uppfattas. Bysterna representerar mer än bara personerna som blivit avbildade, de representerar och förkroppsligar i viss mån även ett politiskt budskap, en politisk historia och Folkets Parks historia. De politiska bilder som målas på Graffitiplanket representerar i sin tur de politiska värderingar och den ideologi som konstnären identifierar sig med. Hur bysterna i Folkets Park tolkas beror även på vem som betraktar verken, vilket gör analysen mångtydig. För att göra analysen konsekvent måste ett par fundamentala regler för analysen bestämmas. Exempelvis är graffitiplanket i allra högsta grad en del av Folkets Park men graffitiplanket är vänt utåt mot Nora Parkgatan, detta betyder att inte alla parkbesökare ser graffitiplanket. För att metoden ska ha validitet måste därför de människor som rör sig på Norra Parkgatan och de som bor på Møllevången inkluderas i diskussionen kring graffitiplanket. För att förklara verkens politiska effekt används begreppen *assimilerande* och *söndrande*. I *Evictions* nämner Rosalyn Deutsche hur skulpturer kan ha en assimilering eller söndrande effekt. Som exempel beskriver Deutsche att trots Abraham Lincolns död och det amerikanska inbördeskrigets slut bestod Lincolns politiska budskap och ideologi. Detta beror enligt Deutsche på monument i Lincolns avbild. Monumenten har en bejakande och assimileringseffekt vilket bevarar ideologin som Lincoln representerar. Monumenten förkroppsligar ideologin så att människor som exempelvis inte upplevt inbördeskriget kan nås av budskapet. Deutsche går sedan in på hur samma skulptur kan ha en söndrande effekt. Visuella uttryck och normer förändras enligt Deutsche över tid och konstverks och människors politiska ståndpunkter kan därmed hamna i konflikt.²⁷

1.6.1 Kontextuell analys som metod

Genom Lefebvres och D'Allevas teorier som båda är marxistiska i grunden är det möjligt att reda ut vad den politiskt kopplade konsten i parken har för betydelse i relation till Folkets Park. Materialets politiska funktion och plats i samhället kommer att diskuteras genom en kontextuell analys. I en kontextuell analys lyfts aspekterna som är relevanta för diskursen

²⁷ Deutsche, R, *Evictions: Art and Spatial Politics*, MIT Press, Cambridge, 1996, p.35.

upp. D'Alleva använder sig av ett antal specifika frågor för att analysera bilders kontext utifrån ideologiska perspektiv. När D'Alleva analyserar konstverk med en marxistisk utgångspunkt ställer hon tillämpade frågor mot verket. Ett exempel på en sådan fråga är följande: "Who was the patron? What was his/her economic status?"²⁸ I denna undersökning kommer liknande frågor att användas som är tillämpade för materialet. Dessa frågor är följande:

- Vilka ideologier påverkade skapandet av verket i relation till konstnär, beställare och avsedd betraktare?
- För vem är verken tillgängliga?
- Vilken ideologisk påverkan har verken, på vilket sätt väcker verken uppmärksamhet kring sociala frågor eller politisk debatt idag?

²⁸ D'Alleva, op. cit., p. 56.

Historien bakom Folkets Park, Bysterna och Graffitiplanket

Det här avsnitt belyser den del av Folkets Park, porträttbysterna och graffitiplankets historia som anses vara relevant för analysen.

2.1 Folkets Parks historia

Folkets Park i Malmö föddes ur arbetarrörelsens verkan i Malmö under sent 1800-tal.²⁹

Folkparken har därför sina rötter i en socialdemokratisk idé om en proletär rekreationsplats.

En tanke om ett så kallat fritidsrum utanför ”produktion och reproduktionsaffärerna”,

närmare bestämt arbetet och hemmet som Andersson nämner i *Det organiserade folknöjet*, en studie om Sveriges folkparker.³⁰ Konceptet fritidsrum kan ha flera teoretiska betydelser.

Andersson utvecklar detta koncept och menar att utifrån ett samhällsperspektiv är det

betydelsefullt och gynnsamt att stadens medborgare, i detta fall malmöborna, använder urbana rum samt konsumerar mat och dryck, underhållning och kultur. Denna konsumtion

skapar i sin tur nöjda arbetande medborgare och håller även igång marknaden.³¹ Under alla år

som parken har stått öppen för allmänheten har parken ändrat form, utbud av nöjen och ägare

flera gånger, men spår av dess fundamentala idéer finns trots allt kvar.³² Ett exempel på spår

som finns kvar av arbetarrörelsen är bland annat en del av parkens konstnärliga utbud. Parken

har förutom nöjen erbjudit ett visst konstutbud, en del av dessa verk har varit till för att låta

parkens besökare uppleva konst och vissa verk har även hyllat särskilda personer som haft

betydelse för Folkets Park och för arbetarrörelsen i Malmö. Under hela parkens historia fram

tills idag har verk som är förknippade med proletariatet eller arbetarrörelsen uppkommit på

platsen. Även så konstnärliga verk och uttryck som är politiska i essensen. Ett gott exempel

på detta politiska konstnärliga uttryck är graffitiplanket som inhägnar delar av parken. Där får

vem som helst uttrycka sig grafiskt.³³ Ett annat exempel är de mer traditionella bysterna i

Folkets Park som hyllar socialdemokrater som haft betydelse för folkparken, folkhemmet och

arbetarrörelsen i Malmö. Det finns gott om spår kvar av den här sortens konst som kan

förknippas med arbetarrörelsen i Folkets Park i Malmö.³⁴

²⁹ Andersson, op. cit., p. 9

³⁰ Andersson, op. cit., p. 39

³¹ Andersson, op. cit., p. 121

³² Haraldsson, op. cit., p. 35

³³ Haraldsson, op. cit., p. 39

³⁴ Haraldsson, op. cit., p. 35

I *Det organiserade folknöjet* tar Andersson även upp och nämner hur folkparker var av viktiga som plats för politiska möten.³⁵ Fram tills 1890 fanns inte mötesfriheten som grundlag som skyddade demonstranter.³⁶ Att folkparkerna som koncept skapades vid den tidpunkten kan därför ses som en naturlig reaktion på bristen på politiska mötesplatser. Folkparkerna användes därför inte endast för nöjen och rekreationssyften utan har även en historik av politiska evenemang.³⁷ Under 1900-talets gång användes Folkets Park ideligen för politiska syften. Ett exempel är den så kallade ”storstrejken” där ca 13 000 arbetare samlades i Folkets Park för att strejka. Strejken ägde rum i augusti 1909 och parken blev en officiell plats för arbetarrörelsen att strejka på.³⁸ Ett spår av detta är att demonstrationståget marscherar första maj som idag har sin slutdestination i Folkets Park. In på mittskedet av 1900-talet förändrades Folkets Park utseende markant mot en form som liknar ett nöjesfält. Socialdemokratiska föreningen stod fortfarande som ägaren men folkparken förvandlades mer och mer och nöjet kom att överglänsa politiken. Dansbanor och scener blev fler och större. Störst och mest monumental var dock den Moriska Paviljongen som ritades redan 1901 av arkitekten Aron Wolff Krenzisky och färdigställdes senare i augusti följande år. Moriska Paviljongen var till en början kallad Moriska Restaurationen, den var utförd i en så kallad orientalisk stil med tydliga drag från nymorisk stil.³⁹ Med sina sex torn och lökkupol tog byggnaden sin plats som en del av Malmös stadsbild.

Innan Folkets Park invigdes av den socialdemokratiska föreningen fanns det en annan park på platsen. Parken som tidigare kallades Møllevångsparken låg i utkanten av staden och ägdes från början av 1800-talet av Frans Suell. Suell var en affärsman som sökte fritidssysselsättning under sommaren och gjorde därmed om lotten till en välordnad herrgård.⁴⁰ Även efter att Suell sålt parken var den väl omtyckt av malmöborna då de ej behövde betala inträde. Tivolin och cirkuskaravaner använde parken vilket skapade ännu fler nöjen för malmöborna.⁴¹ Parken fortsatte i denna ordning hålla i arrangemang fast under olika ägare under 1800-talets gång. Det var först 1891 som den socialdemokratiska

³⁵ Andersson, op. cit., p. 77.

³⁶ N. Sjöberg, ”Hur står det till med demokratin supervalåret?”, *Arbetshistoria*, [online journal], nr 151, Mars 2014, <https://www.arbetshistoria.se/151/>, Hämtad 15 november 2020.

³⁷ Andersson, op. cit., p. 77.

³⁸ Malmö Stad, ”Folkets Park”, *Folkets Park*, [Hemsida], 2020, Platser och Byggnader, <https://malmo.se/Uppleva-och-gora/Arkitektur-och-kulturarv/Kulturarv-Malmo/Platser-och-byggnader/Folkets-Park.html>, hämtad 15 november 2020.

³⁹ Moriska Paviljongen, ”historia” *Moriska Paviljongen* [Hemsida], 2018, Om oss, < <https://moriskapaviljongen.se/om-oss/historia> >, hämtad 15 november 2020.

⁴⁰ Andersson, op. cit., p. 77.

⁴¹ Andersson, op. cit., p. 81.

föreningen fick hyra parken under två säsonger. Priset för hela hyran låg då på 800 kr och med 36 269 besökare i parken år 1891 var affären godartat och minst sagt lukrativ. Två år senare fick den socialdemokratiska föreningen ett erbjudande från den tidigare ägaren att köpa parken för 50 000 kr, ett pris de accepterade. Möllevångsparken blev därmed Folkets Park och blev samtidigt en väsentlig plats för arbetarrörelsen.⁴²

2.2 I politikernas avbild

2.2.1 Axel Danielsson

I Folkets Park finns det fem avbildade individer, som alla på något sätt haft betydelse för folkhemmet eller arbetarrörelsen. Den första som hyllades i Folkets Park är Axel Danielsson, grundaren av den socialdemokratiska tidningen *Arbetet*. Danielsson satt i Folkets Parks styrelse under parkens första år och det var även tack vare honom som ”Folkets hus” och ”Folkets Park” fick sina namn. Danielsson var inspirerad av det belgiska *Maison du people* och myntade därför namnen för föreningen samt parken.⁴³ Danielsson lyfte även Folkets Park i ett flertal artiklar i *Arbetet* vilket ökade parkens popularitet. När Danielsson avled 1901 bestämdes det att en byst skulle skapas i hans avbild.⁴⁴

Bild 1: Byst av Axel Danielsson.⁴⁵

⁴² Andersson, op. cit., p. 78

⁴³ Andersson, op. cit., p. 78

⁴⁴ Haraldsson, op. cit., p. 35

⁴⁵ Malmö Stad, ”Axel Danielsson”, *Malmö Stad* [hemsida], 31 maj 2017, Bildarkivet, <
<https://bildarkivet.malmo.se/asset-bank/action/viewAsset?id=21628&index=391&total=2269&collection=00421%2C+%C3%85ke+J%C3%B6rle+bys+samling&categoryId=4273&categoryTypeId=2&filterId=0&sortAttributeId=-2&sortDescending=false>>
Hämtad 18 november 2020

2.2.2 Hjalmar Branting

Hjalmar Branting var partiledare för det socialdemokratiska partiet åren 1907–1925 samt blev 1920 den första socialdemokratiska stadsministern i Sverige. Trots sin borgerliga bakgrund tog sig Branting an den socialdemokratiska politiken och han fick under sitt liv en betydelsefull inverkan på partiet. Förutom sin korta period som statsminister satt han under åren 1917–1918 som finansminister och åren 1921–1923 som utrikesminister.⁴⁶ Branting blev under året 1921 tilldelad Nobels fredspris och efter hans död 1925 beställdes en bronsbyst i hans avbild. Bysten står idag vid isbanan i Folkets Park och är gjord av skulptören Anders Jönsson 1926.⁴⁷

Bild 2: Byst av Hjalmar Branting.⁴⁸

2.2.3 Per Albin Hansson

Per Albin Hansson kom från ett proletärt hem i Fosie utanför Malmö. Han var sedan ung ålder aktiv i olika organisationer och arbetarrörelsen och troligtvis mest känd för sin tid som statsminister åren 1932-1946. Hansson var även känd för sina uttalanden om att ”förverkliga drömmen om det goda folkhemmet” och blev en sorts landsfader för Sverige och dess folkhem under beredskapsåren. På grund av sin folkenande förmåga under andra världskriget blev Per Albin Hansson ofta kallad för endast ”Per Albin”. Hansson bedrev

⁴⁶ Nationalencyklopedin, ”Hjalmar Branting”, *Nationalencyklopedin* [hemsida], <https://www-nej.se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/hjalmar-branting>, hämtad 18 november 2020

⁴⁷ Haraldsson, op. cit., p. 35

⁴⁸ Kringla, ”Hjalmar Branting, Folkets Park”, *Riksantikvariatämbetet* [hemsida], <http://www.kringla.nu/kringla/objekt?referens=MM/foto/1193386>, hämtad 18 november 2020

sedan han gick med i socialdemokraternas ungdomsförbund frågan om folkbildning och demokrati. Han värdesatte alla svenska medborgares möjlighet till utbildning och karriär samt bedrev frågan om klasskamp, inspirerad av den tyska marxisten Karl Kautsky.⁴⁹ Efter Hanssons död år 1946 restes en byst i hans ära i Folkets Park, den står idag framför Moriska Paviljongen.⁵⁰

Bild 3: Byst av Per Albin Hanssons framför *Moriska Paviljongen*.⁵¹

2.2.4 Gustav Möller

Gustav Möller var ursprungligen från Malmö och han hade en tydlig arbetarbakgrund. Möllers uppväxt var svår och präglad av hans föräldrars tidiga död vilket tvingade honom att söka arbete för att försörja sig. Han började arbeta som springpojke vid fjorton års ålder och blev sedan privatsekreterare till Fritz Berg, chef för Skånska Cement AB. Berg betalade för Möllers gymnasiala utbildning fram tills att Möller gick med i den socialdemokratiska ungdomsklubben. Efter att ha anslutit sig till rörelsen blev Möller mer och mer engagerad i socialdemokratin och i klubben träffade han Per Albin Hansson. Möller samarbetade under hela sin karriär med Hansson. Under karriären som politiker var Möller socialminister i närmare 20 år och en lovande kandidat att efterträda Per Albin Hansson när en ny socialdemokratisk partiordförande skulle väljas 1946. Dock var det Tage Erlander var den

⁴⁹ Nationalencyklopedin, ”Per Albin Hansson”, *Nationalencyklopedin* [hemsida], <

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/per-albin-hansson> >, hämtad 18 november 2020

⁵⁰ Haraldsson, op. cit., p. 35

⁵¹ Ingemar Hultqvist, ”Per Albin Hansson framför Moriska I Malmö Folkets Park”, *Skinande bilder* [blogginlägg], 20 november 2014, < <http://skinandebilder.blogspot.com/2014/11/per-albin-hansson-framfor-moriskan-i.html> >, hämtad 19 november 2020

som valdes till partiordförande.⁵² Under år 1952 invigdes en byst av Gustav Möller i Folkets Park. Möller var då fortfarande i livet och höll ett tal vid invigningen av skulpturen gjord av Ivar Johnson.⁵³

Bild 4: Gustav Möller håller tal under avtäckningen av porträttbysten 1952.⁵⁴

2.2.5 Olof Palme

Möjligtvis den mest omtalade statsministern i Sveriges historia är Olof Palme som var statsminister 1969–1972 och 1982–1986. Palme började sitt politiska engagemang redan under studentåren då han som juridikstudent gick med i den socialdemokratiska studentklubben. Han blev inte långt efter det anställd som Tage Erlanders personliga sekreterare vilket var början till en nära gemenskap samt en nyckelroll för Palmes karriär inom politiken. Olof Palme tog över rollen som partiordförande efter Erlander 1969.⁵⁵ Två år efter Olof Palmes död, 1989, restes minnesstenen gjord av Willy Gordon i Folkets Park. Mordet som säkerligen är det mest ökända mordet i Sveriges moderna historia diskuteras fortfarande idag och även så diskuteras Olof Palmes politik och tid som statsminister.

⁵² Nationalencyklopedin, ”Gustav Möller”, *Nationalencyklopedin* [hemsida], <<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/gustav-m%C3%B6ller>>, hämtad 18 november 2020

⁵³ Haraldsson, op. cit., p. 35

⁵⁴ Malmö Stad, ”Folkets Park”, *Malmö Folkets Park*, [hemsida], 2020, Platser och Byggnader, <https://malmo.se/Uppleva-och-gora/Arkitektur-och-kulturarv/Kulturarv-Malmo/Platser-och-byggnader/Folkets-Park.html>, hämtad 24 november 2020

⁵⁵ Nationalencyklopedin, ”Olof Palme”, *Nationalencyklopedin* [hemsida], <<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/olof-palme>>, hämtad 18 november 2020

Minnesstenen skiljer sig utseendemässigt från porträttbysterna. Verket är en sorts hybrid mellan skulptur och porträtt. I skulpturpartiet som är helt gjort i brons träder Olof Palme ut ur bakgrundstenen som är gjord i granit. Palme sträcker sedan ut en hand och möter betraktaren med en välmenande blick.⁵⁶

Bild 5: Minnesstenen av Olof Palme.⁵⁷

2.3 Graffitiplankets historia

Efter år 2000 byttes stora delar av Folkets Parks staket ut och mycket av det äldre träplanket försvann, förutom 200 meter runt cykelbanan som gick längs med Norra Parkgatan. Detta skapade i sin tur en mer koncentrerad plats för all den graffiti som tidigare funnits på staketet runt folkparken. Graffiti hade länge varit en stor del av Malmös visuella uttryck då det sedan 1979 funnits en laglig plats för graffitikonstnärer att spraymåla på, vid P-huset Anna i centrala Malmö.⁵⁸ En märkbar faktor som skiljde graffitin vid Norra Parkgatan med resten av den vanliga graffitin i Malmö var att parksgraffitin var mer konstnärligt lagd. Denna graffiti bestod mer av större pieces än tags och den var omtyckt av lokalbefolkningen. På grund av

⁵⁶ Haraldsson, op. cit., p. 35.

⁵⁷ Wikimedia commons, ”Olof Palme, minnessten av Willy Gordon” *Wikimedia commons*, [hemsida], https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Olof_Palme,_minnessten_av_Willy_Gordon,_Malm%C3%B6.jpg , hämtad 25 november 2020

⁵⁸ Haraldsson, op. cit., p. 39.

detta blev träplanket vid Norra Parkgatan 2009 den andra lagliga platsen för Malmös graffitikonstnärer att skapa konst på. Politiska budskap är en vanlig syn på träplanket, som en del av bildkonsten eller som egna uttryck.⁵⁹

Verkens och platsens kontextuella betydelse

I det här avsnittet undersöks verkens placering i Folkets Park och deras relation till Folkets Park som ideologisk plats diskuteras. För att förtydliggöra har avsnittet fördelats in i två delar, varav den första delen redogör verkens och Folkets Parks politiska grund och den sista delen är en kontextuell analys av verken.

3.1 Folkets parks betydelse för arbetarrörelsen

Folkets Park är sedan 1991 ägd av Malmö Stad. Inträdesavgiften avskaffades och folkparken blev öppen plats för alla.⁶⁰ På sätt och vis förlorade Folkets Park sin officiella koppling till socialdemokratin och arbetarrörelsen. Men parkens utseende förändrades inte över en natt utan det mesta av parkens utseende är detsamma som 1991. Bytet av ägare stoppade inte många av traditionerna från förr. Idag finns det flera politiska organisationer som använder Folkets Park vid olika tillfällen. Exempelvis är Folkets Park fortfarande slutdestinationen för Socialdemokraternas första maj-tåg trots att det är Malmö Stad som äger parken. I parken hålls också tal under första maj vilket förstärker parken som politisk plats.⁶¹ Den radikala vänsterorganisationen Allt åt alla använder även parken för flera sorters evenemang, bland annat parkfester. Deras åsikter ligger dock i att parken inte längre tillhör folket och trots att inträdet är gratis kommersialiseras parkens ytor mer och mer för varje år. Organisationen använder parken som en sorts revolterande akt för att ta tillbaka grönytor som innan var många i parken.⁶² Enligt Sverker Haraldsson, fd. verksamhetsansvarig parkchef och författare av *Malmö Folkets Park*, är Folkets Parks utbud mer riktat mot ungdomar och barn. Ytterligare väljer nästan en fjärdedel av Malmös turister att besöka Folkets Park.⁶³ Självklart

⁵⁹ Haraldsson, op. cit., p. 41

⁶⁰ Haraldsson, op. cit., p. 199

⁶¹ M, Strömberg. ”Mikael Damberg (S) riktade känga mot skånsk kommun”, *Expressen*, Kvällsposten <<https://www.expressen.se/kvallsposten/forsta-maj-talen-i-malmo-inrikesministern-pa-plats/>>, hämtad 25 november 2020

⁶² Allt åt Alla, ”Stadskamp i Malmö”, *Allt åt Alla*, [hemsida], 2020, <https://alltatalla.se/stadskamp-i-malmo/>, hämtad 25 november 2020

⁶³ Malmö Stad, ”Nytt besöksrekord för Malmö Folkets Park”, *Folkets Park*, [hemsida], 2009, <<https://www.mynewsdesk.com/se/malmo/pressreleases/rekordmaanga-besoek-i-malmoe-folkets-park-under-2008-274030>>, hämtad 27 november 2020

går det inte att säkerställa att besökarna inte är i parken för att uppleva dess ideologiska historia och för att se bysterna. Men rimligtvis går det att göra antagandet att Folkets Parks besökare är i parken för att uppleva utbudet av underhållning samt mat och dryck

3.2 Skulpturbysternas ideologiska grund och betydelse

Skulpturbyster tillhör en äldre konsttradition, en tredimensionell konstform som tillåter betraktaren att röra sig runt verket och skåda verket från olika håll. Materialet som används för offentliga skulpturer varierar men de består ofta av sten som granit eller marmor, eller brons. Skulpturbysterna i Folkets Park är avskalade och näst intill marginella i sitt utseende i jämförelse med annan traditionsenlig skulpturkonst av politiska personer. Bysterna verkar oansenliga i jämförelse med de monumental bronsstatyerna av Vladimir Lenin som var rikligt spridda i Sovjetunionen.⁶⁴ Det är därför högst troligt att bysterna i Folkets Park avsiktligt är skapade med ett beskedligt syfte. Männerna som bysterna föreställer är trots allt representativa för det svenska folkhemmet och inte världsmakten Sovjetunionen. En mer lokal jämförelse är statyn av den svenska kungen Karl X Gustav som står på Stortorget i Malmö, vilken restes 1896. Statyn av Karl X Gustav visar upp ett mer storslaget uttryck, kungen sittandes på en häst, klädd i rustning, blickar ut mot fjärran och sträcker på sig i en ståtlig pose. Statyn är även den mer monumental, den visar upp en helkroppsbild samt är gjuten i brons.⁶⁵ Bysterna i Folkets kan därför ses som hyllande men med en viss gräns då de inte är särskilt monumental, ändamålet har mer att göra med att minnas individernas arbete och insats för den svenska socialdemokratiska rörelsen. Skulpturbysterna i Folkets Park av Gustav Möller, Per Albin Hansson och Hjalmar Branting består helt och hållet av granit medan den äldre bysten föreställande Axel Danielsson består av brons och dess sockel av granit. Även Olof Palmes minnessten består av en blandning mellan granit och brons. Lämpligen är även bysterna oförändliga till utseendet. Förutom att skulpturer gjorda i brons, koppar och mässing kan korrodera efter år av att ha blivit blottade för väder. Detta sker på grund av en reaktion som kallas oxidation och ärg blir slutprodukten vilket ger den klassiska blågröna färgen som täcker många skulpturer.⁶⁶ Ärgen blir det visuella undantaget då de skulpturer som är gjorda i brons förändras över tiden de står ute. Handen som sträcks ut från

⁶⁴ Nationalencyklopedin, "Sovjetunionen", *Nationalencyklopedin* [hemsida], < <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/sovjetunionen> >, hämtad 28 november 2020

⁶⁵ <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/karl-xii>

⁶⁶ R. Rosén, " Vill ta bort statyn – efter 120 år på torget" *Aftonbladet*, Nyheter, <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/rAKzJe/vill-ta-bort-statyn--efter-120-ar-pa-torget>, Hämtad 29 november 2020

Olof Palmes minnessten har inte denna blågröna färg som resterande skulptur. Istället är handen polerad och har en bronsgyllene färg, som hela bronspartiet en gång hade. Detta beror på att betraktare av skulpturen vid olika tillfällen tagit Olof Palme i handen och friktionen mellan skulptur och hand polerar bronset. Porträttbysterna har ett symbolvärde och en historia som är starkt förknippad med socialdemokratin. De håller historien bakom Folkets Park och Malmös lokala arbetarrörelse vid liv. När parkens besökare ser verken påminns de om historien bakom männen som är så starkt förknippade med folkhemmet. Grundsytet för bysterna var trots allt att bejaka den socialdemokratiska ideologin som redan finns i parken och agera som politiskt förknippade minnesstenar genom historien. Bysterna kan därför ses att ha en hög assimilerande effekt.

Jessica Sjöholm Skrubbes skriver i sin avhandling, *Offentlig skulptur i folkhemmet*, om hur hyllande konst förstärks på grund av dess plats och tar upp bysterna i Folkets Park som konkreta exempel i detta resonemang.⁶⁷ Enligt Sjöholm Skrubbe förekommer byster i svenska socialdemokraters avbild ofta i folkparker.⁶⁸ Detta beror i sin tur på att desto mer centralt ett verk befinner sig i staden, desto större symbolvärde utgör verket. En folkpark som ofta är en central plats i staden samt en samlingspunkt för arbetarrörelsen, blir därför en lämplig plats för bysterna att stå i. Vidare nämner Sjöholm Skrubbe fler faktorer för ett ökat symbolvärde eller snarare för all konsts betydelsebildning. Dessa är placering, storlek och kvantitet. I detta fall skapar porträttbysterna i Folkets Park en direkt koppling till den avbildades ideologi och kan ses som propaganda.⁶⁹ Bysterna är dock sällan monumentala i storleken men vanligt förekommande och lättare att producera i jämförelse med andra skulpterade motiv. I fallet om offentlig konst är konstverkets relation till platsen en väsentlig del av dess betydelsebildning. Ännu mer specifikt går Sjöholm Skrubbe in på betydelsen i placeringen av porträttbysterna av Hjalmar Branting, Per Albin Hansson och Axel Danielssons i Folkets Park. Brantings byst ställdes i den äldre delen av parken där en byst av tidningen *Arbetets* grundare Axel Danielsson redan stod. Detta då han tillhörde en äldre generation av socialdemokrater. Per Albin Hanssons byst ställdes däremot i en nyare del av folkparken. Placeringen förklarades med ”Något som *Arbetets* skribent tolkade som ett ’symboliskt uttryck för det som skapats vidare efter genombrottsåren’”.⁷⁰ Folkets Park

⁶⁷ J. Sjöholm Skrubbe, *Skulptur i folkhemmet: Den offentliga skulpturens institutionalisering, referentialitet och rumsliga situationer 1940-1975*, Makadam, Stockholm, 2007

⁶⁸ Sjöholm Skrubbe, op. cit., p. 115.

⁶⁹ Sjöholm Skrubbe, loc. cit.

⁷⁰ Sjöholm Skrubbe, op. cit., p. 116.

som plats var redan innan bysternas placering bejakande och assimilerande för socialdemokratin. Bysterna visualiserar den socialdemokratiska ideologin och bysterna har bevarats bättre än männen de representerar då de består av granit och inte kött och blod. Det finns därför en anledning till att bysterna ska stå på en redan assimilerande plats, då de förstärker och bevarar en ideologi. Dock kan dessa byster även ha en söndrande effekt och vara orsaken till debatt. Exempelvis har Tidningen *Aktuellt Fokus*, en politiskt obunden och självförklarad arbetarklasstidning skrivit om företeelsen. I juni 2020 publicerade *Aktuellt Fokus* en artikel om att sverigedemokratianhängare skapat en namninsamling i syfte att riva Olof Palmes minnessten i Folkets Park. De motiverar rivningen då de anser att Olof Palme var kommunist.⁷¹ SD är inte ensamma i att vara emot Olof Palmes politik och detta är ett gott exempel på när konsten har en politiskt söndrande effekt. Nästan som en motsats till denna söndrande effekt har trots allt minnesstenen även en annan funktion. Som nämnts tidigare är handen som sträcker ut i minnesstenen polerad vilket uppvisar att människor vidrör och interagerar med skulpturen. Att ta någon i hand kan ses som en positiv gest och minnesstenen har därför inte endast en söndrande effekt.

För en person som är i Folkets Park för dess nöjen och inte känner till Hansson, Möller, Danielsson och Branting är bysterna mer av ett visuellt uttryck. Bysterna kan ses som ordinär parkkonst. Genom att gå igenom Statens Konstråds lista över offentlig konst i Sverige är det möjligt att se över hur trenderna för offentlig konst utvecklats under 1900-talet. Konstverk som placeras i parker och på torg är sedan 1960-talet i större utsträckning modernistisk konst som sällan gestaltar människofigurer.⁷² Bystskulpturer placeras nu för tiden därför sällan i det offentliga rummet då modern konst prioriteras. Detta skapar ytterligare en konnotation till att skulpturbyster hör till en äldre tid. Bysterna har fortfarande en plats i staden precis som äldre arkitektur har men ideologin som de representerar är idag mer historia än aktuell politik. Bysterna blir i slutändan mer monument än politisk konst.

3.3 Graffitiplankets unika ideologi

Det första steget för att utföra en analys av graffitiplanket är att undersöka vilken sorts konstverk som graffitiplanket kan klassificeras som. Verket är delvis arkitektur men

⁷¹ M, Karlsson, ”SD-anshängare vill riva Olof Palme-staty” *Aktuellt Fokus*, 21 juni 2020, <https://aktuelltfokus.se/sd-anshangare-vill-riva-olof-palme-staty/>, Hämtad 5 december 2020

⁷² Statens konstråd, ”Arkiv över offentlig konst”, *Statens konstråd* [hemsida], < <https://statenskonstrad.se/vara-konstprojekt/arkiv-over-offentlig-konst/#noscroll> >, Hämtad 5 december 2020

träplanket agerar som en målarduk och det konstnärliga uttrycket är snarare det som målas på ytan. Även om graffitiplanket är en del av Folkets park så är det de som går på Norra Parkgatan som ser och upplever verket. Graffitiplanket blir därför en naturlig del av stadsarkitekturen och verket når därför ut till fler än de som besöker parken. Verket är också föränderligt då målningar kan tvättas bort eller målas över med nya. Det är intressant att diskutera ifall konstverket upphör att existera när det inte finns något målat på graffitiplanket. Det är också möjligt att se graffitiplanket som en konstant installation med eller utan graffiti. Genom att betrakta graffitiplanket på detta vis blir graffitiplanket lättare att analysera då det vore svårt att ta till hänsyn till alla målningar som funnits på planket och analysera dem var för sig. Graffitiplanket är därför ett unikt konstverk på grund av dess ständigt varierande utseende. Eftersom det i många fall är politiska budskap som målas på graffitiplanket skiftar även den politiska innebörden för verket. Ett tydligt exempel som visades tidigare är då SSU målade över det politiska budskap som Ung vänster tidigare målat dit.⁷³ Graffitiplankets politiska uttryck gick därför från att vara förknippad med Ung vänsters politik till att bli politiskt neutral, tills nästa politiska bild målas dit. Det finns inte officiellt sett en konstnär som skapat graffitiplanket, graffitiplankets skapelse är snarare ett socialt fenomen. Malmö Stad kan ses som en grundare då det var Malmö Stad som gjorde planket till en officiell graffitiplats. Men innan Malmö Stad gjorde graffitiplanket till en laglig plats att skapa graffiti konst på fanns det redan en tradition av att spraymåla på planket. Därför går det inte att säga att Malmö stad skapade fenomenet men Malmö Stad har varit en del av det genom att legalisera bildskapandet.⁷⁴ Konstnärerna som skapar graffiti på planket har också valet att vara anonyma vilket kan göra akten prestigelös. Detta förstärker fokuset på bildernas budskap och inte skaparen.

Graffitiplanket är på många sätt en unik plats utifrån ett ideologiskt perspektiv. Att vem som helst får uttrycka sig visuellt i stadsrummet är en ovanlig frihet. Att graffitiplanket befinner sig vid Folkets Park har även det betydelse. Även om Folkets Park inte längre är direkt kopplad till arbetarrörelsen eller den socialdemokratiska föreningen har folkparken fortfarande ett symboliskt och historiskt värde för båda. En stor del av Möllevångens befolkning identifierar sig politiskt åt vänster.⁷⁵ Denna slutsats går att dra genom att se på valstatistik från riksdagsvalen. Konsten och alla politiska budskap som illustreras på

⁷³ Se bild 8

⁷⁴ Haraldsson, op. cit., p.39.

⁷⁵ Valmyndigheten, Val till riksdagen - Valnatt - valdistrikt Möllevången-V Nobelv", *Valmyndigheten* [hemsida], hämtad 10 december 2020

graffitiplanket är liberala eller färgade vänster. Med graffitikonsten kommer även en möjlighet till anonymitet. Människor som vanligtvis inte blir publicerade eller accepterade av mainstreammedia har därför kunnat sprida sina politiska uttryck genom graffiti. Exempelvis organisationen *Stoppa Preem*.⁷⁶ Graffiti som konstform används därför fortfarande som ett effektivt och enkelt medium för vem som helst att uttrycka sig politiskt och detta stämmer väl in med Folkets Parks graffitiplank. Illustrationen behöver inte vara konstnärligt skickligt för att skapas på planket. Bilderna på graffitiplanket varierar från att endast vara konstnärliga uttryck till att näst intill vara endast politiska och däremellan finns det politiska budskap som har illustrativa budskap. Nedan finns några exempel på politiska budskap som funnits på graffitiplanket. Detta urval har inte syftet att uppvisa en särskild politisk åsikt, snarare tvärtom då det finns exempel från flera politiska organisationer i Malmö.

Bild 6: Bilden föreställer graffitiplanket under tiden som budskapet "Kämpa Malmö" var målat på planket. "Kämpa Malmö" är menat som ett antifascistiskt slagord som stod målat på planket under nästan ett års tid.⁷⁷

⁷⁶ Se bild 7

⁷⁷ Malmö Stad, "Kämpa Malmö", *Händelser och fenomen*, [hemsida], 11 juni 2020, <<https://malmo.se/Uppleva-och-gora/Arkitektur-och-kulturarv/Kulturarv-Malmo/Handelser-och-fenomen/Kampa-Malmo.html>>, hämtad 27 november 2020

Bild 7: Organisationen Stoppa Preem Malmö målade i augusti 2020 en politisk bild på graffitiplanket för att väcka uppmärksamhet kring Preems verksamhet.⁷⁸

Bild 8: Ung Vänster målade i juli 2015 detta politiska budskap som dagen efter den skapad blev övermålad med vit färg av SSU.⁷⁹

⁷⁸ Stoppa Preem ” Igår var Malmö Stoppa Preem ute och målade #StoppaPreem-budskap på det lagliga planket vid Folkets park. SÅ SNYGGT!” *Stoppa Preemraff*, [Facebook inlägg], 26 augusti 2020, < <https://www.facebook.com/stoppapreemraff/photos/pcb.807330030008806/807325706675905/>> hämtad 7 december 2020

⁷⁹ ETC Malmö, “Politisk graffiti censurerades”, *ETC Malmö* [hemsida], 31 juli 2015, < <https://malmo.etc.se/inrikes/politisk-graffiti-censurerades>>, hämtad 8 december 2020

3.4 Kontextuell analys

D'Allea har skapat ett antal frågeställningar som kan användas för att tolka materialet där målet är att placera verket i en social och till viss mån kronologisk kontext. Med inspiration av dessa frågor är det möjligt att skapa en modifierad frågemodul för att analysera porträttbysterna och graffitiplankets relation till Folkets Park som plats.

3.4.1 Vilka ideologier påverkade skapandet av verket i relation till konstnär, beställare och avsedd betraktare?

Graffitiplanket: Ideologin är helt och hållet baserad på vilken tid graffitiplanket analyseras. Eftersom vem som helst får måla på graffitiplanket är i många fall konstnär och beställare samma person eller del av samma organisation och är därför kopplad till samma ideologi. Om bilden har ett politiskt budskap är bilden kopplad till en specifik ideologi men det är bara möjligt att analysera detta utifrån en smal tidsram samt åtskilda verk för sig. Om graffitiplanket stod tomt hade det då potentiellt varit kopplat till Folkets Parks ideologi vilket är det socialdemokratiska ursprung som parken har. Det är också möjligt att tolka graffitiplanket som ideologifritt om det står tomt då Folkets Park numera inte ägs av en politisk organisation.

Skulpturbysterna: Här är även tiden en viktig aspekt eftersom parken i stora drag övergått från en officiell plats för arbetarrörelsen och Socialdemokraterna till en inofficiell plats. Under tiden de restes och fram till att parken köptes av Malmö Stad är de nästan helt och hållet förknippade med socialdemokratin. Detta eftersom både beställare och betraktare var kopplade till partiet eller rörelsen. Konstnären behövde ej vara kopplad till ideologin utan bara acceptera uppdraget vilket gör konstnären neutral i denna situation. Idag har porträttbysterna fortfarande ett historiskt och symboliskt värde för ideologin. Men de kan även ha en söndrande effekt då alla är välkomna i Folkets Park och besökare som är i parken för nöjes skull kan ha politiska åsikter som krockar med exempelvis Olofs Palmes politik.

3.4.2 För vem är verken tillgängliga?

Graffitiplanket: Eftersom graffitiplanket är beläget längs Norra Parkgatan är verken tillgängliga för alla som rör sig på gatan och inte bara parkens besökare. Dessutom är många av bilderna och de politiska budskap som målas på planket publicerade på sociala medier. Därför är verken tillgängliga för människor som inte bor i Malmö. I de flesta fallen är det

organisationerna själva som publicerat bilderna och de når därför oftast en sluten krets eller anhängare av organisationen. Graffitiplanket i sig kan därför inte heller användas som ett redskap av överklassen att dominera. Självklart är graffitiplanket tillgängligt för vem som helst men tendensen för vänsterpolitiska bilder att finnas på planket beror på det politiska klimatet på Møllevången. Graffitiplankets politiska uttryck styrs av de som har lätt tillgång till planket vilket är den större grupp människor som identifierar sig som politiskt vänster. Detta betyder även att graffitiplanket har ett högt bruksvärde men egentligen inget bytesvärde. Graffitiplanket kan därför användas som ett redskap för att underminera, sprida budskap och appropriera stadens abstrakta rum.

Skulpturbysterna: Även här är tidsaspekten en viktig faktor för vem som kan betrakta verken. Under Folkets Parks historia har det varit flera tillfällen då det endast varit människor med koppling till arbetarrörelsen och Socialdemokraterna som varit i parken. Under denna tid har bysterna i stort sett varit exklusivt tillgängliga för den målgruppen. I dagsläget är det alla besökare i Folkets Park som kan skåda verken. Historiskt sett har bysterna varit tillgängliga för arbetarklassen i större utsträckning än annan konst i samhället. Bysterna föreställer människor som då hade samtida uppdrag och som gynnat folkkampen. Bysterna är skapade för arbetarklassen, är därmed lättare att relatera till och de är placerade i ett approprierat rum där överklassen inte kan dominera kulturen eller begränsa rum eller tillgången till konst.

3.4.3 Vilken ideologisk påverkan har verken, på vilket sätt väcker verken uppmärksamhet kring sociala frågor eller politisk debatt idag?

Graffitiplanket har både en assimilerande och söndrande effekt. Detta beror självklart på vad som är visualiserat på planket men dessutom på vem som är betraktaren. Även om en stor del av Møllevångens befolkning röstar vänster eller socialdemokratiskt och partierna historiskt sett haft många gemensamma intressen sker det konflikter. Ett tydligt exempel är den politiskt kritiska bild som Ung Vänster målat på planket som sedan SSU målat över dagen efter.⁸⁰ Människor som identifierar sig själva som höger finns det även på Møllevången och därmed finns det olika sätt att tolka planket utifrån ett högerperspektiv. Eftersom det sällan är bilder som har en höger-vinklad ideologi kan bilderna på planket i många fall ha en söndrande effekt. Utan fältstudie är det omöjligt att säkerställa hur graffitiplanket uppfattas av de som identifierar sig som höger. Det går dock att säkerställa att bilderna mottages av en

⁸⁰ Se bild 8

stor grupp människor, på grund av graffitiplankets placering på Norra Parkgatan. Självklart har även de som röstar blått möjlighet att skapa politiska bilder på planket men eftersom det är en så hög andel som röstar rött lär den politiska bilden inte finnas länge. Att graffitiplanket blivit en laglig plats att måla graffiti på efter att Malmö Stad köpt parken har även det betydelse. En laglig plats för politiskt bildskapande som invigts av Malmö Stad betyder att graffitiplanket och dess plats är skyddat från dominans.

Skulpturbysterna: Männen och ideologin som bysterna representerar är numera i stora drag en del av historien. Utan tvekan har de fortfarande ett symboliskt och historiskt värde för det socialdemokratiska partiet. Men partiet har nya ledare som är representativa för dagens ideologi och partiets frågor. Syftet att bejaka och förstärka den assimilerande effekt som tidigare fanns i Folkets Park har möjligtvis även den försvagats. Detta beror på ägandebytet 1991 och därmed bytet av målgruppen för Folkets Park som numera är hela Malmö. Möjligtvis räddade Malmö Stad 1991 Folkets Park från dominans eller från att bli ett abstrakt rum som är otillgängligt. Skulpturerna kan idag snarare ha en söndrande effekt än en assimilerande.

Avslutande diskussion

4.1 Förhållandet till tid och plats

I denna uppsats har förhållandet mellan plats och sex verk undersökts. För att närma sig detta förhållande har historien bakom verken och platsen tagits upp och vägts mot samtida förhållanden. Verkens möjlighet för politiskt uttryck genom tiden har varit centralt i undersökningen. Genom Lefebvres teorier om stadens abstrakta rum har det varit möjligt att redogöra för vilken betydelse Folkets Park har haft som politisk mötespunkt. Närmare bestämt hur Folkets Park i Malmö historiskt sett varit en oerhört viktig plats för Malmös arbetarklass, ur ett socialt och rekreationellt perspektiv. Att en plats erbjuder ett utbud av kultur, konst och underhållning för ett överkomligt pris blir i allra högsta grad en politisk akt i detta sammanhang. Detta beror på att nöjen som är tillgängliga för oss idag inte alltid varit en självklarhet för arbetarklassen under 1900-talet. Att konsumera dessa nöjen blir därför en politisk akt i sig och även så att konsumera konst i Folkets Park. Svaren på uppsatsens frågeställningar är insikten om möjligheten för verken att uttrycka politiska budskap.

Slutsatsen är att verken har en stark koppling till den rådande ideologiska situationen på platsen där verken befinner sig. Platsen är Möllevången och Folkets Park. Folkets Park har inte längre en officiell förbindelse med socialdemokratin och arbetarrörelsen, det är numera traditioner och exempelvis porträttbysterna som upprätthåller parkens status. Detta betyder att den rådande ideologiska situationen möjligtvis kan förändras genom homogenisering. Ett exempel på detta är om bostadshyrorna på Möllevången en dag hade ökat. Den nuvarande gruppen med människor hade då behövt flytta därifrån. Sedan hade potentiellt en annan grupp flyttat dit med annan politisk tillhörighet. Möllevången och Folkets Park hade därmed inte längre varit ideologiskt vänster och socialdemokratisk. Möjligtvis hade då SD-anshängarnas namninsamling för att riva Olof Palmes minnessten lyckats. Att riva minnesstenen är en markant skillnad från minnesstenens nuvarande status då människor tar skulpturen i hand vilket kan tolkas som en positiv interaktion. Möjligtvis hade resterande skulpturbyster fallit för samma öde under en ideologiskt sett högerinriktad folkpark. Olof Palme har dock en större betydelse för den moderna socialdemokratin och är mer omdiskuterad än de äldre socialdemokratiska ledarna. Om inte rivna eller flyttade hade möjligtvis porträttbysterna blivit ordinär parkkonst och deras bejakande effekt hade försvunnit då parkens assimilerande verkan försvunnit. Graffitiplanket hade även det genomgått en förändring. Om inte ett graffitiförbud hade införts hade bilderna på graffitiplanket möjligen varit ideologiskt sett inriktade mot höger. Denna slutsats beror på att

motiven på graffitiplanken är starkt kopplade till att människor har snabb tillgång till graffitiplanket. Om ett politiskt budskap som är målat på planket inte faller in med majoriteten av områdets politiska åsikt är det högst möjligt att det målas över. Eftersom graffitiplanket är ett effektivt medium för att bejaka och förmedla politiska budskap är det en logisk tes att graffitiplanket skulle användas för samma syfte som tidigare även om den politiska ingången varit annorlunda.

4.2 Förhållandet till Folkets Park och den Kontextuella analysen

Slutsatserna som dragits i denna studie är främst baserade på tre frågor baserade på en frågemodell skapad av D'Allea. Verken analyserades utifrån dessa frågor och för tydlighetens skull analyserades de fyra skulpturbysterna och minnesstenen tillsammans. Att analysera bysterna tillsammans var problematiskt då de i allra högsta grad har olika symbolvärden och till viss grad visuella uttryck. Det skiljer sig även mellan bysterna när det gäller hur de förhåller sig till Folkets Park. Delvis på grund av den symboliska placeringen för Hjalmar Branting i parkens äldre del då han representerar Folkets Park i ett tidigare skede. Samt Per Albin Hanssons placering i den nyare delen då han representerar en mer modern politik. Till sist skiljer sig Olof Palmes minnessten både visuellt och politiskt från resterande byster. Minnesstenen har en söndrande effekt som de förstnämnda bysterna inte har. Som metod har den kontextuella metoden fungerat väl för uppsatsen ändamål men materialet hade kunnat analyserats var för sig.

I helhet är diskussionen kring graffitiplanket som politiskt medium svårsummerad då verket fortfarande är föränderligt. För att förbise mångtydigheten i en analys av varje verk för sig är det möjligt att se graffitiplanket som ett enda verk med eller utan målade motiv. Bilderna målade på ytan samt faktorn att vem som helt får skapa dessa bilder blir då en del av konstverket. Detta hade dock gjort analysen för allmängiltig då fokus i denna studie ligger på förhållandet mellan politisk plats och verk med politiska budskap. En annan faktor som samspelar med bilderna på graffitiplanket är att i de flesta fallen är det inte möjligt att tala om en specifik konstnär eller historia. Konstnären kan vara vem som helst vilket endast gör det möjligt att analysera konstnärens intentioner genom verket samt hur bilderna påverkas av platsen. Eftersom bilderna på graffitiplanket inte är gjorda för att finnas en längre tid är det även desto mer relevant att diskutera symbolvärdet och budskapet utifrån tiden respektive bild skapades. Dessa faktorer är även det som gör graffitiplanket till en unik och interaktiv installation. Genom en kontextuell analys har det varit möjligt att analysera graffitiplanket vid olika tidpunkter då olika motiv varit målade på graffitiplanket. Resultatet är insikten om

hur graffitiplanket bidragit till att bibehålla Folkets Park som politisk plats. Detta har skett trots att graffitiplanket blev en officiell installation efter att Malmö Stad köpt parken vilket visar på att Folkets Plats fortfarande är aktuell som politisk plats. Att graffitiplanket är vid en så tillgänglig plats som Folkets Park bidrar även det till att graffitiplanket som koncept fungerar. Graffitiplanket fungerar på grund av att många människor ser, skapar och förstör bilderna. Det är också ett rimligt antagande att graffitiplanket har demokratiska egenskaper på grund av möjligheten till fritt bildskapande.

Avslutningsvis är förhållandet mellan verk, plats och tid befintlig och viktig för hur den politiska konsten i parken tolkas idag. Det finns ett historiskt förhållande mellan park och porträttbyster. Även om bysternas politiska betydelse försvinner över åren finns fortfarande denna pusselbit av historien kvar och detta fungerar därmed som en anledning för historieintresserade att besöka parken. Graffitiplankets koppling till parken är mer politisk men även konstnärlig. Bland plankets visuella budskap finns det förutom politiska budskap plats för rent konstnärliga uttryck. De politiska uttryck som målas på planket kan möjligtvis vara så provocativa och politiskt söndrande att människor undviker parken. Men eftersom besökssiffrorna är höga och var fjärde turist besöker parken så är förmodligen graffitiplanket snarare ett besöksmål för graffiti-intresserade turister. Ett problem som uppstår med nästan all offentlig konst är att den är tillgänglig för alla. Eftersom inte alla delar samma politiska värderingar eller smak för konst kommer det oftast finnas grupper som ställer sig emot de offentliga verken. Porträttbysterna och graffitiplanket är politiskt lagda konstverk i en central park, konsten blir därmed destinerad till att skapa politisk debatt. I den socialdemokratiska Folkets Park hade bysterna ett bejakande och assimilerande syfte. I dagens park har graffitiplanket delvis tagit över den här rollen men både plank och byster bibehåller Folkets Parks status som plats för politik och fria möten.

4.3 Avslutande reflektioner och förslag till vidare studier

Intentionen med den här uppsatsen var att undersöka förhållandet mellan Folkets Park och de politiska verken i parken. Målet med uppsatsen nåddes men det finns flera sätt att utveckla studien ytterligare. Först och främst var det en utmaning att förhålla sig till antalet konstverk. Det var möjligt att genomföra studien genom att analysera bysterna som en grupp men studiens kvalitet hade ökat om varje byst analyserades för sig. Möjligtvis hade det varit mer lämpligt att utföra studien utan graffitiplanket som material för att kunna utveckla vidare

resonemang om bysterna. Dock anser jag att ha med graffitiplanket som jämförelseobjekt har visat sig vara relevant då verket representerar en mer modern politik i parken. Ett annat perspektiv som kunde ha utvecklats och tagits upp mer i uppsatsen är verkens symboliska och ikonologiska värde. En semiotisk analys hade både varit relevant och intressant att genomföra på verken. Bysterna har ett stort symbolvärde som konstform samt vad de representerar ur olika perspektiv. Detsamma gäller graffitiplanket då det här finns ett intressant bildspråk som inkluderar satir, humor och fängslade budskap. Det hade varit intressant att fördjupa sig ytterligare genom att sära på materialet som valts för denna uppsats och i två separata studier fokusera på respektive verk som huvudobjekt. Dock kan det med ett sådant upplägg vara intressant att använda det verk som inte valts som huvudobjekt som jämförelseobjekt. Avslutningsvis vill jag nämna att Coronapandemin i viss mån har varit ett hinder i skrivandet av denna uppsats. I en tid då det inte råder pandemi finns alltså ytterligare möjligheter till informationssökning och även till frekventa besök i Folkets Park. Det innebär att en ny studie av Graffitiplanket skulle kunna göras med nytt material.

Referenser

5.1 Otryckta källor

Allt åt Alla, ”Stadskamp i Malmö”, *Allt åt Alla*, [Hemsida], 2020, <https://alltatalla.se/stadskamp-i-malmo/>, hämtad 3 november 2020

ETC Malmö, ”Politisk graffiti censurerades”, *ETC Malmö* [hemsida], 31 juli 2015, <<https://malmo.etc.se/inrikes/politisk-graffiti-censurerades>>, hämtad 8 december 2020

Gillberg, J., ”Mikkeller satsar på ny parksommar i Malmö ”, *Sydsvenska Dagbladet*, Dygnet runt <<https://www.sydsvenskan.se/2020-05-25/mikkeller-satsar-pa-ny-parksommar-i-malmo>>, hämtad 2 november 2020

Hultqvist, I., ”Per Albin Hansson framför Moriska I Malmö Folkets Park”, *Skinande bilder* [blogginlägg], 20 november 2014, <http://skinandebilder.blogspot.com/2014/11/per-albin-hansson-framfor-moriskan-i.html> , hämtad 19 november 2020

Karlsson, M., ”SD-anhängare vill riva Olof Palme-staty” *Aktuell Fokus*, 21 juni 2020, <https://aktuelltfokus.se/sd-anhangare-vill-riva-olof-palme-staty/>, Hämtad 5 december 2020

Malmö Stad, ”Folkets Park”, *Malmö Folkets Park*, [Hemsida], 2020, Platser och Byggnader, <https://malmo.se/Uppleva-och-gora/Arkitektur-och-kulturarv/Kulturarv-Malmo/Platser-och-byggnader/Folkets-Park.html>, hämtad 2 november 2020.

Malmö Stad, ”Nytt besöksrekord för Malmö Folkets Park”, *Folkets Park*, [Hemsida], 2009, <<https://www.mynewsdesk.com/se/malmo/pressreleases/rekordmaanga-besoek-i-malmoe-folkets-park-under-2008-274030>>, hämtad 27 november 2020

Moriska Paviljongen, ”Malmö internationella skivmessa 5år!”, *Moriska Paviljongen* [Hemsida], 2018, Program, <<https://moriskapaviljongen.se/program/malmo-internationella-skivmassa-2-2/>>, hämtad 2 november 2020.

,Moriska Paviljongen, ”historia” *Moriska Paviljongen* [Hemsida], 2018, Om oss, <https://moriskapaviljongen.se/om-oss/historia>, hämtad 15 november 2020.

Nationalencyklopedin, ”Gustav Möller”, Nationalencyklopedin [hemsida], <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/gustav-m%C3%B6ller> , hämtad 18 november 2020

Nationalencyklopedin, ”Hjalmar Branting”, Nationalencyklopedin [hemsida], <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/hjalmar-branting> , hämtad 18 november 2020

Nationalencyklopedin, ”Olof Palme”, Nationalencyklopedin [hemsida], <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/olof-palme> , hämtad 18 november 2020

Nationalencyklopedin, ”Per Albin Hansson”, Nationalencyklopedin [hemsida], <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/per-albin-hansson> , hämtad 18 november 2020

Sjöberg, N., ” Hur står det till med demokratin supervalåret?”, *Arbetshistoria*, [online journal], nr 151, Mars 2014, <https://www.arbetshistoria.se/151/>, Hämtad 15 november 2020.

Statens konstråd, ”Arkiv över offentlig konst”, *Statens konstråd* [hemsida], < <https://statenskonstrad.se/vara-konstprojekt/arkiv-over-offentlig-konst/#noscroll>>, Hämtad 5 december 2020

Stoppa Preem ” Igår var Malmö Stoppa Preem ute och målade #StoppaPreem-budskap på det lagliga planket vid Folkets park. SÅ SNYGGT!” *Stoppa Preemraff*, [Facebook inlägg], 26 augusti 2020, < <https://www.facebook.com/stoppapreemraff/photos/pcb.807330030008806/807325706675905/>> hämtad 7 december 2020

Strömberg, M, ” Mikael Damberg (S) riktade känga mot skånsk kommun”, *Expressen*, Kvällsposten <https://www.expressen.se/kvallsposten/forsta-maj-talen-i-malmo-inrikesministern-pa-plats/>, hämtad 25 november 2020

Wikimedia commons, ” Olof Palme, minnessten av Willy Gordon” *Wikimedia commons*,
[hemsida],

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Olof_Palme,_minnessten_av_Willy_Gordon,_Malm%C3%B6.jpg , hämtad 25 november 2020

5.2 Tryckta källor

Andersson, S., *Det Organiserade Folknöjet*, Grahns Boktryckeri, Lund, 1987

D’Alleva, A., *Methods & Theories of Art History*, Laurence King, London, 2005

Deutsche, R., *Evictions: Art and Spatial Politics*, MIT Press, Cambridge, Mass., 1996

Haraldsson, S., *Malmö Folkets Park*, Bokförlaget Arena, Lund, 2017

Lefebvre, H., *The production of space*, Basil Blackwell, Oxford, 1991

Sjöholm Skrubbe, J., *Skulptur i folkhemmet: Den offentliga skulpturens institutionalisering, referentialitet och rumsliga situationer 1940-1975*, Makadam, Stockholm, 2007

5.3 Bildförteckning

Bild 1: Okänd fotograf, *Folkets Park: Axel Danielssons byst*. 1908, fotografi, vykortsformat, A. N. Dahlgrens Pappersaffär

Bild 2: Torbjörn Andersson, *Hjalmar Branting*, 2009, fotografi, Malmö Museer

Bild 3: Ingemar Hultqvist, *Per Albin Hansson framför Moriskan i Malmö Folkets park*, 2014, fotografi, Skinande bilder

Bild 4: Sydsvenskan, *Möller talar i samband med avtäckningen av en byst föreställande honom*, 1952, fotografi, bilder i syd

Bild 5: Okänd fotograf, *Folkets Park: Olof Palmes Minnessten*. 2012, fotografi

Bild 6: Lars Brundin, *Kämpa Malmö Rondellen*, 2015, fotografi, Sydsvenska Dagbladet

Bild 7: Okänd Fotograf, *Stoppa Preem bild på graffitiplanket vid Folkets Park*, 2020, fotografi

Bild 8: Susanna Nygren, *Politisk graffiti censurerades*, 2015, fotografi